

Κείμενο 1

Έμφυλες ανισότητες και σεξισμός στη βιομηχανία των ΜΜΕ

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο της Κατερίνας Μπρέγιαννη που έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Αυγή» στις 19 Σεπτεμβρίου 2021.

Καλλίγραμμα μοντέλα χαμογελούν από τις οθόνες διαφημίζοντας αυτοκίνητα, πλυντήρια, σκούπες, καλλυντικά, κινητά τηλέφωνα και όλο το εύρος των καταναλωτικών αγαθών που παρέχει στους πολίτες η κοινωνία των αγορών ως αντάλλαγμα μιας fake¹ μικροαστικής ευμάρειας². Στα περίπτερα γιγαντιαίες φωτογραφίες γυναικών σε ηδυπαθείς³ πόζες⁴ βροντοφωνάζουν στα περιοδικά, ενώ συχνά πηχουαίοι σεξιστικοί τίτλοι σοκάρουν την καθημερινότητα και αυξάνουν τις πωλήσεις μερίδας του Τύπου.

Στις ενημερωτικές εκπομπές γυναίκες - γλάστρες καμαρώνουν. Ένας πολιτικός λόγος μιας fake τηλε«μαγκιάς» διατρέχει συχνά τις τηλεοπτικές συζητήσεις και όλο και κάποια «άνανδρη συμπεριφορά», «αντρίκεια στάση», «γυναικούλες» θα ακουστεί από όσους «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» εκφράσεις που συχνά χρησιμοποιούν και τα δύο φύλα.

Τα ΜΜΕ είναι μεγάλες επιχειρήσεις και άτυπα κέντρα λήψης αποφάσεων σε σχέση με τα προτεινόμενα θέματα που αξιολογικά θα κριθούν ως «είδηση» και πώς αυτά θα «πλασαριστούν» στην κοινωνία ώστε να είναι θελκτικά. Ως κύρια πηγή πληροφόρησης για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, έχουν καίριο ρόλο παρέμβασης, καθοδήγησης, αναπαραγωγής έμφυλων ανισοτήτων.

Με δεδομένο ότι η τηλεόραση καθημερινά παίζει σε όλα τα σπίτια, συχνά χωρίς να κλείνει ποτέ, και αν συνυπολογιστεί η συχνά παράλληλη και αδιάκοπη περιήγηση στο Διαδίκτυο, ρόλοι και στερεότυπα αναπαράγονται διαρκώς καθιστώντας τον σεξισμό ως τον ρατσισμό της καθημερινότητάς μας.

Τα έμφυλα στερεότυπα αποτελούν σχηματικές και καθολικές αναπαραστάσεις που αποδίδουν χαρακτηριστικά, υποτίθεται «φυσικά», στις γυναίκες και στους άνδρες. Ισχυρά ριζωμένες πεποιθήσεις για τους φυσικούς ρόλους των φύλων που βασίζονται σε γενικεύσεις, υπεραπλουστεύσεις υποκειμενικές, διαδεδομένες στην κοινωνία. [...]

1 Εικονικής

2 Ευτυχίας, πολυτέλειας

3 Αυτές που έχουν έντονη ροπή προς τις ηδονές

4 Επιτηδευμένες (φροντισμένες) στάσεις του σώματος

[...] Τη σημασία των στερεοτύπων στη διαιώνιση της έμφυλης ανισότητας μαρτυρά ένα πείραμα που έγινε με παιδιά δημοτικού από τη φιλανθρωπική οργάνωση Education and Employers, όπου φάνηκε ότι τα στερεότυπα ανάμεσα στα δυο φύλα ξεκινούν από πολύ μικρή ηλικία (μεταξύ 5 και 7 ετών). Οκτάχρονα παιδιά κλήθηκαν να ζωγραφίσουν τρεις επαγγελματικές κατηγορίες: πυροσβέστη, χειρουργό και πιλότο. 61 παιδιά ζωγράφισαν αντρικές φιγούρες, ενώ μόνο 5 από αυτά ζωγράφισαν γυναικείες. Το φιλμ έφερε στην επιφάνεια τη ρεαλιστική πλευρά των στερεοτύπων ανάμεσα στα δυο φύλα στις μικρές ηλικίες.

Κείμενο 2

Σημείο Αναγνωρίσεως

Άγαλμα γυναίκας μέ δεμένα χέρια

Το παρακάτω ποίημα είναι της Κικής Δημουλά. Είναι εμπνευσμένο από το μαρμάρινο γλυπτό του Κωνσταντίνου Σεφερλή «Η Βόρειος Ήπειρος» (1951) που βρίσκεται στο πάρκο δίπλα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών. Το άγαλμα εικονίζει την Βόρεια Ήπειρο ως γυναίκα που προσπαθεί να ανασηκωθεί με τα χέρια της δεμένα πισθάγκωνα. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Το λίγο του κόσμου», 1971.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο.

Από μακριά εξαπατάς.

Θαρρεί κανείς πώς έχεις ελαφρά ανακαθήσει

να θυμηθείς ένα ωραίο όνειρο πού είδες,

πώς παίρνεις φόρα να το ζήσεις.

Από κοντά ξεκαθαρίζει το όνειρο:

δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου

μ' ένα σκοινί μαρμάρινο

κι η στάση σου είναι η θέλησή σου

κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις

την αγωνία του αιχμάλωτου.

Έτσι σε παραγγείλανε στο γλύπτη:

αιχμάλωτη.

Δεν μπορείς

ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου,
ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα.
Δεμένα είναι τα χέρια σου.
Και δεν είν' το μάρμαρο μόνο ο Άργος⁵.
Αν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει
στην πορεία των μαρμάρων,
αν άρχιζαν τ' αγάλματα αγώνες
για ελευθερίες και ισότητες,
όπως οι δούλοι,
οι νεκροί
και το αίσθημά μας,
εσύ θα πορευόσουν
μες στην κοσμογονία των μαρμάρων
με δεμένα πάλι τα χέρια, αιχμάλωτη.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε λέω γυναίκα αμέσως.
Όχι γιατί γυναίκα σε παρέδωσε
στο μάρμαρο ο γλύπτης
κι υπόσχονται οι γοφοί σου
ευγονία⁶ αγαλμάτων,
καλή σοδειά ακινησίας.
Για τα δεμένα χέρια σου, πού έχεις
όσους πολλούς αιώνες σε γνωρίζω,
σε λέω γυναίκα.

Σε λέω γυναίκα
γιατ' είσ' αιχμάλωτη.

ΘΕΜΑΤΑ

5 Ο πανόπτης Άργος, το μυθικό τέρας με τα εκατό μάτια, στον οποίο η Ήρα είχε αναθέσει να κρατάει αιχμάλωτη (δεμένη σε ένα δέντρο) τη μυθική Ιώ. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ιώ είναι το μυθικό σύμβολο της κατατρεγμένης γυναίκας.

6 Η απόκτηση πολλών και υγιών απογόνων

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 40-50 λέξεις να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με την αρθρογράφο στο Κείμενο 1, αναπαράγονται από την τηλεόραση κυρίως -και γενικότερα από τη βιομηχανία των ΜΜΕ- τα στερεότυπα που σχετίζονται με τα δύο φύλα.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 η αρθρογράφος επιλέγει να οργανώσει το κείμενό της με παραδείγματα. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, επιχειρεί αυτόν τον τρόπο οργάνωσης του λόγου της.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Στα περίπτερα γιγαντιαίες ... βροντοφωνάζουν στα περιοδικά...» (1^η παράγραφος):

Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα η αρθρογράφος επιχειρεί να:

- α. ειρωνευτεί το περιεχόμενο των αφισών
- β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει
- γ. προβληματίσει τον δέκτη για το είδος και το περιεχόμενο των διαφημίσεων
- δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στον δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ της.

2. Τα εισαγωγικά στη φράση «τιμούν ή φορούν τα παντελόνια» (2^η παράγραφος) η αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:

- α. εκφράσει τον προβληματισμό της για τις εκφράσεις αυτού του είδους
- β. προβληματίσει τον αναγνώστη για το περιεχόμενο ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στην προφορική ομιλία.
- γ. ειρωνευτεί τους πολιτικούς και το επίπεδο της «τηλεοπτικής» αντιπαράθεσής τους
- δ. προβάλλει πιο άμεσα τη θέση της για την αναπαραγωγή στερεοτύπων στις τηλεοπτικές ενημερωτικές εκπομπές παραθέτοντας μια φράση που συχνά ακούγεται.

3. Η λέξη «θελκτικά» (3^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. εντυπωσιακά

β. ελκυστικά

γ. ρεαλιστικά

δ. ερεθιστικά

4. Η λέξη «αδιάκοπη» (4^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:

α. περιστασιακή

β. συνεχόμενη

γ. κοπιαστική

δ. ανελέητη

5. Η πρόταση «υποτίθεται “φυσικά”» (5^η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο της αρθρογράφου που εκφράζει:

α. απορία

β. επιδοκιμασία

γ. αποδοκιμασία

δ. ειρωνεία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο προσεγγίζει το άγαλμα στο Κείμενο 2; (μονάδες 10) Ποια συναισθήματα ή σκέψεις σου προκάλεσε η ποιητική ανάγνωση και γιατί; (μονάδες 5)

Μονάδες 15